

Gnozeologické protézy

Bylo mi asi pět, ležel jsem na rozkládacím lehátku v tělocvičně místní školky a zíral na sytě žluté javorové listy za velikým oknem, před něž byla pověšena bílá provazová síť. Listy se na tenoučké stopce neslyšně otáčely ve větru nebo padaly k zemi proti černým kmenům nasáklým podzimním deštěm. Nemohl jsem usnout, zato ostatní děti už spokojeně dřímaly, a paní vychovatelka, hlídající nás jedním okem od stolu, šustila stránkami dámského časopisu. Vymyslel jsem pro sebe několik her. Brnkal jsem například na dřevěné šprušle kryjící radiátor, vedle něhož jsem ležel, naslouchal jejich slabé rezonanci a žasnul nad tím, že každá z nich zaznívá přece jen jinak a já se stávám hráčem, který dává vzniknout melodii. Nebo jsem z prstů a dlaně pravé ruky učinil zvíře, něco mezi koněm a dinosaurem: prostředníček představoval dlouhý krk s hlavou, ostatní prsty tvořily čtyři končetiny (palec a ukazováček ty levé, prsteníček a malíček ty pravé). Tvor se buď pásal, to když jsem se zlehka dotýkal špičkou prostředníčku prostěradla, tehdy byla moje ruka mírumilovným dinosaurem býložravé čeledi, jenž pokojně vykusuje trsy trávy a následně je zdlouhavě přežvykuje (zvláště na této pauze mezi sousty dával jsem si záležet!); anebo tvor cválal jako ten nejrychlejší hřebec prerie, to když jsem hbitě cvrnkal ukazováčkem a palcem do prostěradla, někdy natolik silně, že duté rány probudili kolempící a v posledku i paní vychovatelku, která varovně vzhledla od časopisu. V takovém případě jsem tvora sbalil do dlaně a obrátil se zpátky k radiátoru - a tam ho zase rozbalil. Ale nejklidnější jsem byl při pohledu na padající listy za oknem. . .

Právě popsané okamžiky z dětství se mi vybavily, když jsem si nedávno uvědomil, jak dalece jsme se vzdálili bezprostřednosti, s níž jsou děti schopny prožívat svět. A tatáž myšlenka na mě se vší naléhavostí udeřila také nad verši Miroslava Bočka, který loni debutoval sbírkou *Některé mraky letí pomaleji*. A skutečně, kdo tento dvojí pohyb ještě pozoruje?

Zpočátku prostě žijeme, radujeme se a svět se nám podvoluje, protože nás ještě nenapadlo představit si jej zvenčí. A pak se to zlomí, my se ve světě pokoušíme zabydlet a přitom se obklopujeme různými instrumenty, jimiž se domníváme skutečnosti dotýkat snáze. Svět ve své přirozenosti se však pod nánosy našich gnozeologických protéz pomalu, ale jistě vytrácí a my se noříme už jen do jeho obrazů, domnívající se, že samy obrazy jsou skutečností. A to nás nepozorovaně, vytrvale

irituje; zuříme, bijeme do mříží, za něž jsme se sami postavili a - vzpomínáme. Je ale opravdu nutné brát do ruky kalkulačku, abych si například ověřil, kolik členů má moje rodina? - Mám-li si ověřit, že skutečně žiju, půjdu, promnu v prstech spadlý javorový list a políbím svou dívku.

Martin Lukáš

Obsah:

úvodník

Martin Lukáš: Gnozeologické protézy__2_3

próza

Michal Hvorecký: Bábika __3_7

Lenka Orálková: Zlá paní__10_11

poezie

Jakub Chrobák: * * * __14

překlad

Boris Kočeišvili: * * * __12_13

Jan Rabie: První výlet do Rondebosche__15_21

jen tak

Robert Filgas: O Máchově nihilismu__21_25

rozhovor

Rozhovor Jakuba Chrobáka s Michalem Hvoreckým__7_10

recenze

Jakub Grombář: Nevstoupíš sedmkrát do stejné řeky__25_27

Michèle Baladránová: Jste na dně?__27_29

Zuzana Kůrová: Blue train od Petra Krále
__29_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267

756 24

<http://kotrla.com>

pavel@kotrla.com

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel.: 571 419 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 57, ročník XV.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina,
redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík,

Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;

redakční rada: Jakub Grombář, Tomáš Vašut;

registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X

internetová adresa: <http://texty.kotrla.com>

(<http://www.inext.cz/texty>)

Nevyžádané texty nevracíme ani neelektrujeme.

MICHAL HVORECKÝ

Bábika

Objednával som si pravidelne najrôznejšie druhy žien, ale tvoj príchod ma vyviedol z miery. Bola si iná, ale nie úplne, ak mi rozumieš. Vystrašená si ma uvidela pri dverách s pištoľou v ruke. Myslel som si, že prišiel Nikita, ktorý ma zásoboval. Bol som už chvíľu v rauši a bolela ma hlava. Videl som rozmazane a neostro. V ústach som mal slanú a trpkú pachuť.

Celé detstvo som mal len náhradky. Chcel som vyskúšať aj teba.

„Ahoj, ja som Spiaca Naomi,“ pozdravila si ma a ja som si spomenul, že láska je vraj niečo, čo nepotrebuje nič.

„Tak prečo nespíš?“ rozosmial som sa. V druhej ruke som držal hrdlo fľaše a odpil som si, hoci som už bol veľmi opitý.

Z hrdla mi smerom dolu prúdila horúčava. Stál som trochu naklonený a nahý. Moja izba sa leskla tak, že by v nej mohli nakrúcať videoklip s Lady Gaga. Byt som mal zariadený nábytkom z potravín Lidl. Jedlo som nakupoval len v Ikea. Televízor som si doniesol z Billy. Po chlieb som chodieval na benzínovú čerpaciu stanicu. Trávil som dni tým, že som diskutoval sám so sebou na internetových fórach, až kým som sa na seba smrteľne neurazil. Čítal som dokola ten istý blog, ktorý sa mi ani prvý raz nepáčil. Stále znova som si púšťal jeden hrozný film. Nepomáhalo mi to.

„Odteraz budem iba tvoja!“ zvolala si.

Už som neodpovedal, lebo som vedel, že nemusím. Tvoj hlas znel nádherne, ako z dievčenského videodenníka na YouTube, ktorý stiahli z obehu pre nemravný obsah a teraz sa už dal vidieť iba na RedTube.

„Som taká osamelá! Poteš ma trochu,“ prehovorila si znova. Uvedomil som si, že reaguješ na moju blízkosť, na zvuky alebo na teplo. Díval som sa na teba, ale prekvapenie som už nepociťoval. Oči ti žiadostivo hľadeli spod čela nerozrytého výčitkami svedomia.

Položil som pištoľ aj fľašu a začal som si ťa prezerať. Siahol som na prsník. Nebránila si sa. Bol mäkký a zároveň zvláštne pevný, živočíšny a teplý. Chytil som do dlane aj druhý, akoby som si potreboval overiť, či tam naozaj je. Krútila sa mi hlava. Myslel som si, že budeš mať studenú pokožku, a nie nápadne bledú, dosť drsnú a nepriesvitnú.

Vyzliekol som ti šaty. Odhalil sa obrys tela

a vypuklina brucha. S vybičovanou zmyselnosťou som ti vyhrnul mikroskopické biele gatky a odkryl polmesiace zadku, ktoré sa trblietali. Pohladkal som mierne zarastené ohanbie. Dlhé čierne vlasy ti voľne splývali, zrejme nastrelené. Uvoľnila sa jedna z kučier, čo ti rámovali tvár, podľa všetkého zle prichytená sponkou. Predstavoval som si, že je tvoje telo celé prekrvené. Pohol som prsty dole. Klakol som si a díval som sa. Pružne si sa poddávala každému tvrdému dotyku. Najkrajšie si mala vytvarované pohlavie, jemné, elastické a hlboké. Asi som v tebe aktivoval správny bod, lebo si pridusene zakričala: „Pod', urob mi to, teraz!“

Tvoja dlho očakávaná blízkosť akoby skryštalizovala všetok alkohol, čo som vypil. Unášal ma drsný prúd dráždivosti, ktorá z teba sálala. Bola si neskutočne ohybná, neúnavná a zjavne trvácna. Vzrušili ma tvoje hlasné vzdychy, rytmické a vášnivé ako v nočných televíznych klipoch s hrbou jednoduchých telefónnych čísel. Dotyk tvojich pier sa mi zdal tajomne zreteľný a horúci. Veľké prsia sa rozhojdali. Vyskúšal som v priebehu niekoľkých minút všetky polohy, o ktorých som si myslel, že sú zakázané. Veľmi ma to vyčerpalo a nepáčilo sa mi to. Vzrušoval som ťa medzi stehnami, hoci som vedel, že sa mi to nepodarí. Mal som ľadové ruky. Môj pot kyslo páchol. Zato tvoja vôňa narkotizovala tak silno, akoby sa dala ukojiť iba divokosťou snov. Pôsobila si neprítomne, a predsa živo priamo tu. Tvoje ústa sa zmenili na čierny a hlboký otvor. Príjemné trenie končekov prstov ma hlboko rozrušovalo a bolo predohrou k vtieravejším láskaniam.

„Urob sa mi na tvár,“ povedala si pokorne, takmer pošepky. Vyzerala si veľmi realisticky, presne, ako som si želal. Vyber si farbu očí a vlasov. Zvoľ dĺžku ohanbia. Klikni na žiadaný typ pleti.

Mala si perleťové podpazušie a krvavočervené pery. Cez úzke škáry viečok sa na mňa upierali tvoje smejúce sa mútné oči. Oblizol som ti líca. Dokončil som sa pokľaciačky na tvoje hodvábné prsia. S mojím výkrikom splynula akási rozlievajúca sa mäkkosť. Rýchlo som sa odtiahol. Zmocnila sa ma spokojnosť z ukojenia, no v tvojej necudnosti sa tajila priveľká odovzdanosť.

Napil som sa írskej whisky vyrobenej v Rakúsku. Zjedol som pár mexických čipsov z Moskvy. Naplnil ma pocit dezilúzie. Zmáhala ma nuda z tvojej otrockej odovzdanosti. Podľa návodu by som ťa mal poumývať bežným

saponátom zriedeným vo vode. Nechcelo sa mi. Opláchol som iba seba. Radšej by som bral typ na jedno použitie, ale tie sú oveľa drahšie.

„Čo pre teba ešte môžem urobiť? Niečo špeciálne?“ spýtala si sa.

„Len sa rozprávajme,“ povedal som a rozrehtal som sa. Do slabín sa mi vrátila sila a začal som sa nad tebou nanovo vzrušovať. Niečo do mňa vošlo. Chcel som sa dostať celkom blízko k tomu, čo mi spôsobuje bolesť. Tvoje oči a prsty ma opantávali.

Strelil som ti facku. Vytrhol som dva chumáče chl pov. Ani si necekla. Rozhodol som sa, že ti vymením hlavu. Objednal som tri, no nemohol som ich nájsť. Kmásal som ti krk, pretože som si myslel, že výmena pôjde hladko, ako keď jašterici odpadne chvost. Prevrátil som v byte sfarbenom nelútosťným svetlom do zlata zopár vecí. Narobil som riadny hrmot. Keď som nijakú krabicu neobjavil, za trest som ťa znova zmlátil. Zameral som sa na tvoje zvlášť jemné, veľmi realistické ústa s mimoriadnou trecou silou. Katalóg som si naštudoval naozaj podrobne. Siahol som opäť po fľaške a whisky ma naplnila víťazoslávnou malátnosťou.

Šklbal som ťa za vlasy, až lietali iskry. Pred ničím si sa nezháčila, pokorná a úslužná. Panvu som mal nad tvou panvou. Stehnom som sa oprel o tvuju bedernú kosť. Drvil som umelý obal aj želatínovú hmotu, ktorou ťa naplnili. Predstavoval som si čínsku továreň, výrobné linky a robotické chápadlá strojov. Z hrdla sa ti vydral protest. Neopísateľne si zarevala od bolesti. Asi ťa tak naprogramovali. Rozplakala si sa. Ochutnal som tvoje slzy. Chuť som nerozpoznal, pretože mi horel jazyk. Cítil som slepý pôžitok. Uhryzol som ťa a odbavil som sa.

Tvoje očné bielka sa čudne ligotali. Ako živé. Dychčal som. Zatmievalo sa mi pred očami. Zdalo sa mi, že si zdvihla škaredo zlomenú ruku. Prsia ti zaliala krv. Opakoval som si, že ťa musím umyť bežným saponátom zriedeným vo vode. Výkriky sa ti vydierali z hrdla s novým dôrazom.

„Takúto bábiku som nechcel. Mám záruku, pošlem ťa späť!“ zareval som na teba. Aj tak som vedel, že mi nemôžeš rozumieť.

„Zásielka s bábikami ešte neprišla. Firma preto poslala mňa,“ povedala si ticho. Napätie v kútiku úst pridávalo tvojej tvári tajomnú, no definitívnu neživotnosť voskových figurín. Až po chvíli som zistil, že si omdlela.

Potom sa všetko pohrúžilo do ticha. Nedarilo sa mi usporiadať si v hlave jedinú myšlienku. Uvedomil som si, že môj tranz sa udržiaval len

spomienkou na príznak. Zmietala mnou silná triaška, no musel som konať.

Nedokázal by som šoférovať, preto som si navliekol kuklu a položil som ťa pred dom. Z telefónnej búdky o blok ďalej som zavolał sanitku. Báł som sa, že od nervozity skapem. Bolo bezmračné nebo. No hviezdy sa mi videli akési kalné a ich lúče sa horko-ťažko predierali cez príkrov spary. Domy v nehybnom vzduchu vyzerali ako uliate z olova. Uvedomil som si, že vonku som nebol už celé týždne. Cítil som sa ďaleko od všetkého v priestore, a ešte väčšmi v čase.

Konečne sa nocou rozoznala siréna. Z diaľky som sledoval, ako sa za tebou zabuchli dvere s červeným krížom. Očakával som, že na teba hneď zabudnem, že tvoj obraz v mojej pamäti bude už na druhý deň taký hmlistý ako reklamný banner, ktorý zavše zazriem dole pred sebou na spodku stránky. Lenže čas ani trochu nezmazal ostrú spomienku na mäkké údery, na tiché puknutie kostí, na tvoju neónovú tvár. Zjavuješ sa v tých najnevhodnejších okamihoch. Mohol by som si ťa, prosím, napriek všetkému, znova objednať?

„ROZHODUJÚCI JE TEXT, VŠETKO OSTATNÉ JE DRUHORADÉ.“

**Rozhovor Jakuba Chrobáka
s Michalem Hvoreckým.**

Michale, ty jsi loni s Měsícem autorského čtení zažil novou zkušenost, cestoval jsi totiž po čtyřech městech a třech zemích. Jaká byla atmosféra festivalu a daly by se nějak popsat rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a městy?

Festival Měsíc autorského čtení som už trocha poznal. Vystupoval som tam prvý raz, myslím, pred piatimi rokmi. Odvtedy akcia prešla veľkým vývojom. Klobúk dolu! A nemyslím to len formálne, ale úprimne. Niečo podobné nie je v bývalom Československu vôbec samozrejmosť.

Keď som pred jedenástimi rokmi s knihou Lovci & zberači robil svoje prvé turné po Slovensku, väčšina ľudí ešte ani nevedela, čo to literárna čítačka vôbec je. Teraz sa podujatia konajú kade-tade, hoci ich kvalita kolíše. Na MAČ ma najviac prekvapili Košice. Festival sa tam rozšíril prvý raz a bol to risk, ale aj zisk

a veľký úspech. Páčil sa mi priestor Bábkového divadla, bol som tam prvý raz v živote a je to skvelé miesto pre komorné divadlo a literatúru. Mám rád, keď je na čítačke kvalitný zvuk, osvetlenie, jednoducho keď technika klope a môže sa zrodiť bezprostredný kontakt autora s publikom. Ja a môj poľský kolega sme mali trocha smolu vo Wroclawi, prišlo extrémne zlé počasie, ozajstná zima uprostred leta a k tomu sa práve vrcholil veľký filmový festival. Ale moje tri akcie na MAČ boli výborné a jedna prúser, tak to je úplne v poriadku. Navyše mňa v Poľsku skoro nik nepozná, knižka mi tam vyšla pred desiatimi rokmi. Ale rád som si pozrel Breslau, je to jedno z mojich najmilších európskych miest!

Je zaujímavé, jak mám úplně jinou zkušenost. Jel jsem pár dní před tebou s Petrem Hruškou a Františkem Nastulczykem a právě Košice byly - rozpačité, za to Wroclaw šarmantní. Vůbec - není to třeba tím, že se dnešní člověk naučil žít v jakýchsi vlnách? Jako by celý náš život byl pohybem za avantgardou - nejprve někdo musí zakusit průser, aby potom ti ostatní přišli už do vnímavějšího prostředí? A není náhodou úlohou umění být napořád touto avantgardou, tím, co se rýpe v bolestech světa, i když ostatní se na to dívají spatra?

S podujatiami to je nevyspytateľné a fakt niekedy neviem, čo určuje, že ľudia niekedy prídu a inokedy neprídu. Každopádne máš určite pravdu v tom, že publikum si musí najprv zvyknúť niekam chodiť. Byť prvolezcom je vždy ťažšie ako pokračovať v tradícii. Tak trocha vnímam aj problém celej slovenskej literatúry, ktorá má hlbokú traumou z toho, že nemá taký bohatý kánon ako okolité krajiny, vlastne ako väčšina európskych krajín. Ja som to vždy chápal skôr ako výhodu. Ale aby som sa vrátil k otázke, určite je dnes písanie, ktoré je myslené vážne, opäť avantgardou a to je dobre. Treba ísť proti prúdom, proti predpokladom a očakávaniam, prekvapovať, rebelovať, i keď u mňa sa k tomu pridala väčšia pokora, tá mi na začiatku kariéry chýbala. Rozhodujúci je text, všetko ostatné je druhoradé.

S tím nelze než souhlasit. I proto se teď zeptám asi trochu prostě, ale přece: Z čeho vyrůstá to psaní myšlené vážně? Jaká vlastně je pro tebe ta nejzákladnější kvalita, kterou literatura nese a ke které se vztahuje?

Ted' bohužel nemohu než odbočit a musím se zeptat i smutně a trochu jinak - loňský rok byl doslova Rokem Smrti, je to bláznivé, jak je ta kosa namířená jasným směrem. Jak vlastně

vnímáte, prípadne vnímáš, odchody Magora, alebo Václava Havla na Slovensku? Je ten rozvod dvou národů už tak daleko, že jde spíš o ztrátu v rodině bratra, nebo jde přeci jen o stejně intenzivně prožívanou ránu?

Neviem to zovšeobecniť. Pre niektorých to bol autenticky prežívaný smutok, pre iných skvor lákavý mediálny karneval. Ja som obe úmrtia prežíval intenzívne a s pocitom hlbokkej straty. Za Havlom som aj napísal nekrológ, taký pohľad zo slovenskej strany, vyšlo to aj v Lidovkách a dá sa nájsť aj na mojom webe. Magora som poznal aj osobne a viem, ako sa milovali s Bondym. Čítam si znova jeho Summu. To je jediná veľká úľava pri smrti spisovateľov - dielo zostáva.

Ty osobnosti, o ktorých jsme mluvili před chvílí, znamenaly pro společnost ještě něco jiného - byly totiž kromě jiného ozkušovately odpovědnosti, akcentovaly zkušenost s něčím, co člověka přesahuje a čemu jedinému se zpovídá. Mám trochu strach, že s jejich odchodem se zase trochu zmenšil i tento prostor, že je tu zkrátka nebezpečí, že budeme zas o něco víc krátkozrací. Porad' mně, jestli můžeš. Je ještě něco, co může člověk proti tomu glajchšaltování a zjednodušování sebe sama postavit?

Kritický rozum. Nič iné. Na Slovensku je podľa mňa situácia ešte trochu horšia ako v Čechách. Starí i noví pravíkoví aj ľavicoví úradníci v uplynulých rokoch systematicky ničili a privatizovali kultúrne priestory v mojej krajine a podarilo sa im vytesniť kreatívnych ľudí na úplný okraj spoločnosti.

A nakonec ještě taková otázka: byl jsi teď nedávno na čtení v Opavě, připravujeme spolu rozhovor pro vsetínský časopis Texty, tedy: jsou to všechno věci na okraji, nebo chceš-li regionální. Jde o jinou zkušenost? Je to jiná situace než číst v Praze či Bratislavě, odpovídat na otázky národních novin? A má vůbec tato zdánlivě marginální činnost s údajně minimálním společenským dosahem pro tebe nějaký význam? Nebo je to už dnes jedno a centrum i periferie jedno jsou?

Aj Bratislava je provincia. Žiť v miniatúrnom veľkomeste si vyžaduje sebaíroniu, ktorá mi, našťastie, nechýba. Je v tom aj veľa schizofrenie - slovenský vidiek Bratislavu neznáša, pretože je mestom, a ostatný svet ju považuje za beznádejnú dedinu. Mne neprekáža byť minoritou, len by som si želal viac práv. Slovenská literatúra je menšinovou záležitosťou, ale má stále početnejšie publikum. Z toho mám radosť.

No myslím si, že kritici sa nevedia zmieriť s tým, keď je niekto úspešný, keď niekto prekročí prah geta, To je tiež na škodu veci. U nás sa v umení pestuje kult neúspechu.

LENKA ORÁLKOVÁ

Zlá paní

V ty dny, kdy se teplota pohybovala kolem nuly a ze střech padaly hromady sněhu, se procházel raději po nábřeží. Občas nakoukl přes kamennou zídku s nadějí, že hladina řeky stoupá a čas, kdy se na horách rozpouští sníh, už nadešel. Letošní zima se zdála být nekonečná. Obloha byla zatažená už týdny a kouř z komínů ponořil město do hlubokého dusivého spánku.

A nejenom město. I lidé se pohybovali ospale, vynořovali se z mlhy jako náměsíční a oživali jen ve chvílích, kdy potkali někoho známého. To se pak smáli a mluvili nahlas a ptali se, jak se kdo má, a dokud neprobrali celou rodinu, nehnuli se z místa. Veselá nálada a energie jim pak ještě chvíli vydržela, ale o pár ulic dál je znovu přemohla malátnost a únava.

Sklonil se, aby si očistil boty od špinavého sněhu ze silnic. Pucoval je starým kapesníkem, který u sebe nosil právě pro tuto příležitost. Jako dítě to viděl dělat svého otce, a to i za války. Stejně tak vídával matku prát košile i v dobách, kdy voda byla vzácností.

Když zbavil boty špíny a podíval se nahoru, stála nad ním. Poznal ji hned. Vystupovala z mlhy stejně jako před lety. Jen tehdy nešlo o smogový opar, ale o štiplavý kouř valící se z hořící budovy a kolem byl hluk a zmatek. Dnes však stála v tichu. Kučeravé tmavé vlasy jí vykuchovaly zpod směšné huňaté čepice a na paži se jí houpala třpytivá kabelka. Rty měla zvýrazněné karmínovou rtěnkou a oči obtáhnuté černou tužkou. Tělo zahalené do dlouhého tmavého kabátu lemovaného černou kožešinou.

Vzpomněl si, jak si ho tehdy přitáhla k tělu, jak pevně ho držela, až bolestí sotva popadal dech. Hlavu mu tlačila k zemi. Tak pevně mu tiskla břicho, až se pozvracel. Když pak střelba utichla, pustila ho. A pak už jen cítil, jak ho někdo bere do náruče a spěchá s ním pryč. Ještě se za ní přes mužovo rameno ohlédl, ale neviděl ji. Myslel si, že je mrtvá. Ve své dětské fantazii si ji představoval, jak leží na zemi a tmavé vlasy se jí barví do červena. Do stejného odstínu, jaký má dnes její rtěnka. A byl rád, protože břicho

ho bolelo a mohla za to ona. „Zlá paní, zlá paní,“ fňukal tehdy a z očí mu tekly slzy ponížení. Až později, když začal brát rozum, uvědomil si, proč ho svírala tak pevně. Musela. Vzpomněl si, jak se jí snažil vytrhnout. Jak se bránil a jak moc chtěl běžet pryč. Leželi na zemi a on kopal nohama a slyšel ji, jak se modlí. Mnohokrát si na tu modlitbu vzpomněl, když míjel mešity plné věřících, doléhala mu k uším jako nepříjemné bzučení komárů.

A teď tu nad ním stojí o patnáct let později – živá, upravená a nepoznává ho. Minula ho, jako by se to snad nikdy nestalo, a on chvíli přemýšlel, jestli si to náhodou všechno nevymyslel. Ve své dětské představivosti, která byla tolikrát vystavena výjevům války. Vlastní vzpomínky, úryvky z knih, výstavy, reportáže v televizi, svědectví, fotografie... vše se to smíchalo v jedno a on už nevěděl, co z toho je ta jeho pravda. Válečné události se staly něčím veřejným, všudypřítomným, společně sdíleným, něčím, na co se mělo a zároveň nesmělo zapomenout. Tento rozpor ho nejednou přiměl pevně zamknout domovní dveře. Potácel se pak po bytě jen ve spodním prádle třeba celý den a z gauče sledoval americké seriály. Nahlas si pak opakoval anglická slovíčka. *War, war*. Zjistil, že je to tak nějak snazší, říkat to slovo v cizím jazyce.

A pak se to stalo. Žaludek se mu náhle sevřel a on se pozvracel. Zastavila se. Přicupitala zpátky, položila mu ruku na záda a nabídla mu bílý kapesník. Odvrátil od ní hlavu a utřel si pusou do svého kapesníku na boty. A protože nevěděl, co s ním, natáhl ruku a hodil ho přes zídku do řeky. Pak k ženě vzhlédl a viděl, jak se jí zablýsklo v očích. Byla to jen chvílika. Poznala ho? Znovu mu nabídla kapesník a kývnutím hlavy mu naznačila, aby si jím otřel pozvracené boty. Poděkoval. A zatímco držel v ruce bílou látku a slyšel zvuk vzdalujících se podpatků, cítil, jak ho opouští únava. Vyskočil a zavolal na ni, aby nechodila moc blízko k domům, protože v těchto časech padá sníh ze střech, a je proto mnohem bezpečnější procházet se po nábřeží. „Ať vás to nezasype!“ Na oplátku mu zamávala a usmála se. A oči se jí znovu rozzářily a on si uvědomil, že to není ta žena. Byl to někdo úplně jiný, nějaká cizinka, která šla náhodou kolem, snad spěchala ke kadeřnici nebo na schůzku, kdo ví. Sklonil se, aby si znovu očistil boty. Když pak házel ušpiněný kapesník do řeky, ani si nevšiml, že hladina Miljacky pomalu stoupá.

BORIS KOČEIŠVILI

Anisovo, Kostromská oblast,
26. srpna–13. září 2001

(ukázky z básnického cyklu)

...
pojedu
 důkladně
 a dlouho
a pak
 pod mými
 okny
provedou
 ve tmě
 za uzdu
 Volhu

...
sbohem
Moskvo
 kde žijí
 ve vyhnanství
manažeři
 a bankovní
 úředníci

...
sedím v křesle
 nad řekou Unžou
pohupuji
 volnou
 nohou
jako
 nemocný
 statkář
poslední
 rozmar

...
adamovo žebro
 pobolívá
ne kvůli Evě
 kvůli bicyklu
kdyby tady
 byla Eva
nelezl bych
 na bicykl
vlezl bych
 na Evu

...
přede mnou
 lesní cesta
je potřeba
 na ni
 nějak pohlédnout
očima mládence
 výrostka
 taxikáře
 trestance

...
dneska husa
 snesla vejce
dneska
 je dvanáctého
ministrant Petr
 přinesl pytel
 brambor
lupení králíkům
a v televizi
 už posté
 donekonečna
do mrakodrapů
 se zakusují
 boeingy

...
no a tak
 mezi sbíráním
 hub
a rozvážným
 zatápěním
 v lázni
začala
 třetí
 světová
někteří
 ještě stačili
 říct
miloval jsem
 jen tebe
 má drahá

přeložil Jakub Grombář

aluze.cz

revue pro literaturu, filozofii a jiné

<http://aluze.cz>

JAKUB CHROBÁK

JE TOTO JEŠTĚ?

Rožnovská hospoda
U Janíka
Chlap narvaný přes stůl
Šedesát osmdesát
Šedesát osmdesát korun!
Musíš
Když musíš musíš!
Ale já budu oponovat celému světu
oponovat!
No jo,
ale kdo ho napíše...

* * *

Pavlu Kotrlovi

Viděl jsem hovadstvo, až hanba:
Holý, ořezaný strom.
A pod ním větve
plné zelených rynglů.

Anička s Metudem
jim navraceli smysl –
vtom o ně kdosi křísil –
s kapsama plnýma
šmatleme sa dom.

VEČERY KRÁSNÉ, VEČERY SINÉ...

Tak naléhavě
Padá (ti za šos) světlo hvězdné báně
Tak pomalu
Se ponad zemí rozpouští tvůj kraj
Tak nezvykle
Jak zalomené v letu káně
Tak zbytečně
Jak marný lidstva ráj

CO TO, KURWA, PIERDOLISZ?

Nahnědlým oknem vlaku
rodí se zem.
A omývá své jméno.

Asi jak řeč
v polské nálevně
za tři dvacet.

Asi jak nervní šavlovačka,
nazrhlá výčepní,
které se piercingem
motá ten ne(po)slušný dívčí ševel.

JAN RABIE

První výlet do Rondebosche

Den poté, co v zátocě zakotvila loď *Vogelsang*, nabídl velitel všem holandským dámám, aby si s ním vyjely k *ronde bosu*.¹ Nikdy předtím se žádná z nich nedostala dál než jednu či dvě míle do vnitrozemí oné podivné, nebezpečné země, ale všechny se těšily, že vytáhnou paty z pevnosti.

Za rozbřesku se pět starších dam a tři mladé dívky s šepotem a chichotáním usadily na povoz. Za smíchu a jáсотu vojáků a infanteristů, kteří je doprovázeli, se velitel² elegantně vyšvihl na koně a dal znamení rukou. Z hradeb pevnosti zaduněla dělová salva, ozvěna se odrazila od Stolové hory a utichla nad zátokou, kterou čeřil lehký vánek ze západu. Vozkové v mžiku křikli na voly a kola se dala se skřípotem do pohybu.

Neohrabaný povoz z kapského dřeva a hrbolatá cesta nejednou přinutily ženy, aby se zachytily jedna druhé nebo si spěšně upravily oděv. Zejména vznešená *mevrouw*³ de Stael, která seděla vpředu vedle své švagrové Marie van Riebeeckové, měla co dělat, aby udržela košík s obědem a *současně* si zachovala důstojnost. Přesto to byla opravdu rozkošná vyjíždka. Díky žertovným poznámkám Antjie die Boerinové, která v jedné zkušené ruce držela posledního ze svých mnoha potomků, šestitýdenního Dirkieho, zatímco druhou ukazovala na okolní scenérii; vzrušeným zvoláním dívek, Cornelie Boomové a Christiny a Petronelly Doesových; svěžímu letnímu ránu provoněnému aromatickými bylinami; neznámým květinám ve tvaru kornoutů velkým jako hrnce, jež rostly na winderberských svazích; a možná i díky bezděčnému vědomí významu vyjíždky pociťovaly všechny ženy radostné mravenčení, jaké nezažily za celého čtyři a půl roku v Kapsku, za těch krušných, hladových let namáhavého úsilí zapustit kořeny v jižním cípu Afriky.

Maria více než ostatní cítila, že se jedná o výjimečný den. Po tolika nocích bdění a naslouchání věděla všechno o manželových plánech: díky božímu požehnání a prozřetelnosti mělo být nyní holandské osídlení ještě více posíleno s pomocí svobodných občanů – prvních kolonistů.

Tvář se jí rozzářila a změkla v úsměvu, kdykoli viděla, jak její manžel netrpělivě pobízí koně kupředu a pak se tryskem vrací, aby je upozornil na něco, co by si určitě neměly nechat ujít. Pohled na jeho útlou, energickou, dokonale upravenou postavu v jemném sukně, které podtrhovaly stří-

brné kalhoty z kordu nad nabíranými podvazky a punčochami z neapolského hedvábí, ji upokojil a potvrdil její pocity: má právo být hrdý na to, čeho dosud dosáhl, a také na to, aby s optimismem hleděl k budoucnosti.

Vedle ní se ozvala *mevrouw* de Stael: „Jen aby Jan zase nemusel objímaty umaštěné, ukoptěné Hotentoty a nezničil si svoje krásné šaty!“

„Ale já bych ráda viděla, jak s nimi velitel dovádí,“ zažertovala neuctivě Antjie.

Nesouhlasný pohled *mevrouw* de Stael rychle přiměl děvčata přejít od potlačovaného smíchu ke kvapným úvahám o jiných možných nebezpečích. Takovým, jako byli například lvi anebo hyena, kterou tady zastřelili teprve předminulou sobotu. S příjemnou rozechvělostí pokradmu sledovaly ozbrojené vojáky před povozem a za ním a pak se zeptaly, zda by nemohly vystoupit a trochu se projít. Jejich matky však stroze odmítly a přikázaly jim, aby si raději upravily sukně.

Pro vojáky a infanteristy, vesměs mladé a svobodné, to byl také mimořádný den. Jeden z nich, Elbert Dirksen, vrhal na starší z děvčat Doesových, šestnáctiletou Christinu, takové psí pohledy, že si z něj jeho druhové začali utahovat, dokud ho desátník neposlal dopředu, aby z cesty odvalil kameny.

Kdykoli zastavili, aby nechali zvířata odpočnout a muži mohli potáhnout z dýmek, zbarvily se Christině tváře donachova. Nejvíc jí vadily posměšky, jimiž ji častovala zlomyslná Cornelia, která byla stejně stará a za čtyři měsíce se měla provdat za druhého zahradníka. Dokonce i velitelova žena se k nim musela nahnout a pod záminkou, že Petronelle upravuje čelenku, děvčata vyplísnila, avšak potichu, aby to nezaslechla mužská část výpravy.

Do poledne pořád zbývalo spoustu času, když přijeli k novým polím poblíž *ronde bosu*. Půda tady byla úrodnější a hora ještě krásnější, romantická a zubatá jako hradby s vysokým, ostře řezaným cimbuřím. U maličké strážnice všichni vystoupili.

Velitel hned vzal dámy, aby si prohlédly pšeničná a tabáková pole obehnaná masivním tyčkovým plotem. Na všechno je upozornil: na pole s jetelem, kde tři muži sušili seno, mladé jabloně a pomerančovníky, bujné turecké a římské fazole, plné a těžké pšeničné klasy, které tady nemohl nikdy poničit prudký jihovýchodní vítr, poněvadž je chránila hora.

„A tohle všechno jsme svedli za pouhých šest měsíců. Jen si představte, co by tady dokázalo vypěstovat pár pracovitých farmářů,“ zvolal

nadšeně a mávl svou dávno vyhaslou goudskou dýmkou, aby obsáhl celé údolí řeky Liesbeek.

„Ctihodná Společnost vskutku nemohla udělat nic lepšího, než zde zemědělce usadit natrvalo.“

Jeho manželka vedle něj souhlasně pokývala hlavou, ale stejně jako ostatní ženy ho vnímala jen napůl, neboť ji okouzila nádhera křovinaté krajiny a bujné zlaté obilí pod úbočím hory.

„Je to vážně ještě krásnější než doma,“ povzdychla si zasněně jedna z nich – Janneke Boddysová, která přibyla do Kapska teprve nedávno.

„Pro děti tohle už je domov,“ poznamenal někdo další.

„No já nevím,“ namítla Janneke, „a co všichni ti zdejší divoši, co...“ Ale její slova přehlušil velitelův smích. Rozpustilá a troufalá Cornelia se k němu zezadu přikradla a zakryla mu oči, když se snažil znovu si zapálit dýmkou, a teď chtěla, aby uhodl, kdo to je, jinak že bude mít „babu“. A dobrosrdečný velitel vtip nezkazil.

Ať šli kamkoli, desátník a jeho šest mužů je v těsné vzdálenosti následovali. Herry⁴ se svými proradnými nohsledy se tady někde, poblíž Bush Hill, pořád schovával, ačkoli se popravdě řečeno třásl strachy jako ratlík, kdykoli spatřil Holanďana, ale i provinilý Hotentot dokáže být nebezpečný. Když děvčata neopatrně poodešla stranou, desátník je zdvořile vyzval, aby se držely v blízkosti skupiny.

Byla to Maria, kdo manžela nakonec přesvědčil, aby se vrátili ke strážnici s doškovou střechou, kde zručná Antjie Boomová chystala oběd pod širým nebem. Dva strážníci během chvilky shromáždili zelené větve a u jedné z drnových stěn postavili chladný, stinný altánek. Zatímco neposedný velitel ještě někde jinde dohlížel na práci a udílel rozkazy, ženy rozprostřely ubrusy, vyložily na ně příbory a klidně se usadily do stínu. Antjie die Boerinová noblesní výjev trochu pokazila, když si uvolnila šaty a začala kojit dítě. *Mevrou de Stael* pokládala za vhodné připomenout strážím, že se mají postavit o kousek dál a vyhlížet blížící se hordy Hotentotů.

Tělnatá Antjie se za muže ohlédla a povzdychla si: „Chudáčkové, nevidí dítě každý den.“

Ženy dostaly takový záchvat smíchů, že bylo třeba nenápadně povolit zapínání nejedněch šatů.

Velitel konečně dorazil, usmál se na manželku a zeptal se: „A to se podívejme, takže dámám se výlet zamlouvá?“ A když ho jejich odpověď uspokojila, obrátil se k vojákovi, který k němu přišel a postavil se do pozoru, aby u něj držel stráž:

„Kdepak, Dirksene,“ pravil, „jděte si odpočinout: vy i ostatní máte dnes také volno.“

„Všichni mužští jsou slepí jako patrony,“ sdělila dcera Janneke Boddysové šeptem Christině a ta jí odpověděla štípancem.

Všeobecné veselí narušila pouze dotěrná vos, která způsobila, že Janneke seděla strnule a s pevně zavřenýma očima a pořád dokola se roztřeseným hlasem ptala: „Je tady ještě?“

Po jídle je velitel vzal o kousek výš, aby se podívaly na horskou bystřinu a práci dřevorubců v lese.

Bylo horko: nehybné, sametové teplo, jako když se dotknete pokožky spícího. Mladé ženy se neustále hnaly dopředu, ale starší ženy šly pomaleji, nemluvily tolik a počínaly si rozvážněji, jako by si při pohledu na všechny ty pracující muže, jak se snaží zkrotit novou, úrodnou zemi, naléhavěji uvědomily, že jsou ženy a matky dětí.

Šepot horské bystřiny se s tichou naléhavostí nesl ospalým letním odpolednem. V křovinách vrkaly hrdličky a rány sekerou se odrážely od nedalekých skalisek. Jednou kolem nich prošel lesník se dvěma neohrabanými voly, kteří s námahou táhli kmen určený na stavbu mola. Později se jim o kousek výše otevřel výhled na okouzující krajinu až daleko za průsmykem spojujícím Bush Hill s horou, kde ještě dokázali rozeznat mrňavé krávy popásající se poblíž hnědých chatrčí obyvatelů Kapska, které vypadaly jako včelí úly.

Jan van Riebeeck jim všechno vyložil: kde by se dal vedle říčky vybudovat mlýn na mletí pšenice a které ze statných nohoplodů se pokusí zachovat. Jeho žena co nejpozorněji naslouchala, ale lehký úsměv, jenž jí pohrával na rtech, prozradil občasným zachvěním jakési obavy, zvláště ve chvíli, kdy se kolem nich začaly stromy hustěji stahovat a těsně je sevřel vlhký pach mechu.

„Už jsme došli dost daleko, Jene,“ varovala ho vlídně. „Podívej, ostatní začínají být unavení.“

Nyní však bylo třeba podniknout pátrání po dvou dívkách, které se v doprovodu jednoho z vojáků zatoulaly daleko dopředu. Velitel pro ně poslal dva další vojáky a ženy se posadily, aby si odpočinuly. Jen *mevrouw* Stael zůstala stát, aby pod majestátní záplavou šatů skryla roztrženou punčochu.

Příčinou vyrušení byla květina. Voják Elbert Dirksen se dívkám zmínil o bledě rudé květině rostoucí kousek od úzké pěšiny a ony si ji přirozeně musely jít prohlédnout. Rozpačitý a rozechvělý Elbert utrl jednu z nich Christině a ona mu vyhubovala, že je ničitel. A její mladší sestra pak musela doběhnout k velkému nohoplodu,

aby do něj nožem, který si půjčila od Elberta, vyryla své jméno.

„Tohle tady zůstane moc, moc dlouho,“ prohlásila s roztomile našpulenými rty a přidala ještě datum: 5. prosince 1656.

Najednou Christina slabě vykřikla. Z bujného listoví na ni s otevřenými ústy zíraly dva hnědé obličejce.

Elbert okamžitě sáhl po ručnici, ale Hotentoti odložili svazky oštěpů a s vychytrale úpěnlivým výrazem mávali rukama.

Když děvčata o kousek ustoupila, Hotentoti vyšli z křoví. Kolem ramen měli hrdě přehozené pláště z hovězí kůže a na krku a zápěstí se jim třpytily měděné kroužky. Na vojáka se nedívali, jen na děvče. Pak to v křovinách zapraskalo a objevily se modré kabátce dalších vojáků. Jeden z Hotentotů najednou začal lámanou holandštinou koktat: „Proč nás vyháníte?“ A s váhavou, nervózní hrdostí zavolal znovu na dívky: „Proč nám chcete brát naši zem?“

Pak se přiblížili dva vojáci s namířenými mušketami a Hotentot se svým společníkem se rychle otočil a zmizel v porostu.

„C... co ... proč mi to říkal?“ koktalo děvče.

„Často nás takhle obtěžují od té doby, co jsme tady založili pole a postavili strážnici, ale my si jenom potřebujeme zajistit potravu...“ dal se Elbert do vysvětlování.

Ale ostatní vojáci se rozesmáli: „Zapomeň na ty divoké pohany, Christino! Jsi tak roztomilá!“ A drze se chtěli dotýkat jí i Petronelly. Obě sestry s chichotáním stydlivě odrážely jejich dychtivé ruce a utíkaly k úzké pěšině, kde čekali ostatní.

O chvíli později, když matka děvčatům důkladně vyčinila a velitel pochválil vojáky za to, že nejednali ukvapeně, se všichni vydali zpátky ke strážnici. Ještě snad nezažili odpoledne, které by bylo tak krásné a tak příjemně vybízelo k bezstarostnosti.

Když se stín hory začal prodlužovat, Marie je naléhavě vybízela k návratu do pevnosti, kde zanechala své nejmladší dítě jen v péči mladé otrokyně. I Antjiin spící chlapec, jehož předtím chvíli rozpačitě nesl jeden z vojáků, se probudil a hlasitě protestoval.

Unavení, ale spokojení se všichni shromáždili u povozu. Než však vyrazili, velitel na oslavu památného dne rozdál mužům tabák a dal narazit soudek španělského vína. Ty z dam, jež o to stály, trochu dostaly. A stejně tak muži z doprovodu, kteří radostně pronesli plamenný přípitek na počest této první vyjížďky podniknuté dámami, zakladatelkami národa.

Nakonec si velitel zatleskáním vyžádal klid a zvolal: „Budeme odjíždět. Přemýšlejte, zda jsme tady nic nezapomněli!“

Ale nikdo nic nezapomněl; jen Christina vypadala chvíli zmateně, jako by se snažila přemýšlet.

Pak muži postavili k povozu bednu, aby pomohli starším dámám nastoupit. Vojáci se opět seřadili a průvod vesele vyrazil od *ronde bosu* zpátky k pevnosti v Tabulové zátocě. V čele jel Jan van Riebeeck, upravený a elegantní jako vždy, na koni, který zítra bude zase tahat těžká břemena.

Infanteristé měli s sebou trubače a Antjie Boomová ho požádala, aby byl tak hodný a od-foukl z hrdla rez. Což on s radostí učinil. V této proměněné, spokojené, avšak trochu zakřiknuté náladě se všichni dali postupně do zpěvu. Když mījeli pole se zlatým obilím a během dlouhých úseků poklidné cesty k domovu muži a ženy zpívali. Zpívali veselé i smutné písně a také tu, kterou znali všichni nejlépe: národní hymnu „Wilhelmus van Nassouwe“.⁵

Z angličtiny přeložil Milan Orálek.

Jan Rabie (1920–2002) byl přední afrikánský spisovatel, autor řady románů a několika povídkových sbírek a spolu s Breytenem Breytenbachem, André Brinkem, Chrisem Barnardem, Hennie Aucampem, Ingrid Jonkerovou aj. člen tzv. *Sestigers*. Zde uvedená próza pochází z antologie *The New Century of South African Short Stories* (2004). Autorem anglického překladu je Wally Smuts.

Vysvětlivky

1 Kruhový shluk stromů (afrikán.). Od výrazu je odvozen název jednoho z předměstí Kapského Města – Rondebosche.

2 Jan van Riebeeck (1619–1677) – holandský zakladatel Kapského Města a v letech 1652–1662 první guvernér Kapské kolonie. Jako úředník Holandské východoindické společnosti byl vyslán do Jižní Afriky a pověřen správou a reorganizací tamní osady, jež měla sloužit především k zásobování holandských lodí na cestě do Indie a zpět.

3 Paní (afrikán.).

4 Někdy též Harry nebo původním jménem Autšumao byl Khoikhoi („Hotentot“), který se stal v polovině 17. století tlumočnickem holandských osadníků v Kapsku. Kvůli podílu na krádežích holandského majetku byl uvězněn na ostrově Robben (za apartheidu vězení mj. pro politické vězně, jako byl Nelson Mandela), odkud se mu však spolu s několika druhy podařilo uprchnout. Šlo

zřejmě o jediný úspěšný útěk z tohoto ostrova.
5 Míň Vilém I. Oranžský (1533–1584), vůdce nizozemské revolty proti Španělsku. Nassouwe neboli Nassau je oblast v západním Německu, odkud pocházel oranžský rod. Oficiální hymnou Nizozemského království je píseň od roku 1932.

ROBERT FILGAS

O Máchově nihilismu

Mně se všecko zdá, že máj letošní mstí se na nás, že tak šibeničnický bylo o něm zpíváno. Nešťastný básník i s celou svou romantikou! Kozla nám po ní, ježto ovoce a tudy i víno – blaho básníků –, jak slyším, na všechny strany pomrzlo. A také okurky – jsou všechny tytam!

Z té zkázy vznikne hlad a z hladu pojde mor, ten všechen vyhubí, co živý bude, tvor. To jsou ty plody hrozného byronismu.

Z dopisu F. L. Čelakovského J. K. Chmelenskému, 13. 5. 1836

O Máchově nihilismu? Ano, Mácha je přece nihilista *par excellence*. A to nihilista metafyzický i etický. Je to naprosto zřejmé, čteme-li jeho největší dílo *Máj*, především Vilémovy meditace ve vězeňské kobce, které odsouzený vede v předvečer svátku lásky a zároveň své popravy. Vilém, strašný lesů pán a mstitel své svedené milenky, loupežník a otcovrah, odsouzený za své činy k trestu smrti, čeká na úsvit a nový den, kdy bude rozsudek smrti proveden. Medituje o svém životě a o tom, že zemře, že zítra, až vzejde nový den, bude popraven a v ono „pusté nic uveden...“ A právě to, jak reflektuje svůj život a své činy a co z nich vyvozuje, je pro naši úvahu o Máchovi klíčové.

Roman Jakobson ve svém máchovském eseji rozlišuje mezi subjektivním a revolučním romantismem Máchovým a objektivním a „reakčním“ romantismem Erbenovým. To je myslím přesné rozlišení. Erben, Máchův přítel z mládí, se stává jeho romantickým antipodem právě v důsledku toho, že klade důraz na „majestát zákona“, či Kantův mravní imperativ, na kterém morálka a právo stojí, jak to krásně vystihl ve svém erbenovském eseji Bohumil Hrabal. Ale u Máchy nic takového nenajdeme. Po smrti podle něj není nic a stejně tak mravní zákon je nic. Máme zde čistý moderní nihilismus, jak ho nejlépe popsali ruští spisovatelé devatenáctého století Turgeněv a Dostojevskij a jak ho dovedl

do nejčistší filosofické podoby Nietzsche. Máchův romantismus je tedy nihilistický, kdežto ten Erbenův je moralistický.

Podívejme se podrobněji na Vilémovy vězeňské meditace. Vilém nepocituje žádnou lítost nad svými činy. Nenajdeme zde ani náznak lítosti v etickém slova smyslu, který by mohl vést k polehčující okolnosti. Právě naopak, Vilém se vymlouvá na osud, a tak omlouvá sám sebe, a jeho lítost se stává lítostí nad svou vlastní existencí, která má být předčasně ukončena. Je tedy zcela egoistická a sobecká. V tomto smyslu se podobá hlavnímu hrdinovi Camusova románu *Cizinec*, neboť Vilémovy úzkostné meditace jsou vskutku existencialistické. Mácha tudíž v *Máji*, tak jako Büchner ve *Vojckovi*, o století dříve předjímá existencialismus. Také v tom spočívá jeho prorocká genialita.

Vilémova meditace je také prostá jakéhokoli pocitu viny za to, co spáchal. Nelituje hrůzných činů (především otcovraždy), ale, jak bylo řečeno, sám sebe. Mácha si takový subjektivismus jistě uvědomoval a snažil se mu vyhnout odkazem na antickou tragédii, kde Oidipus podobně jako Vilém zabije otce nevědomky, přesto však Vilém necítí vinu jako Oidipus, ale omlouvá své odsouzení poukazem na nespravedlivý osud. Avšak v antice měl poukaz na osud, který vládne lidem i bohům, ještě smysl, kdežto v romantice už takový smysl nemá, a tak se onen neblahý osud proměňuje v pouhou zlou náhodu. Vilém nevědomky zabije svého otce, který svedl jeho milenku, ale neuvědomuje si hrůznost činu tak jako Oidipus, necítí se vinen, protože už neexistuje Bůh ani bozi, ba ani mravní řád světa. Neuvědomuje si hrůznost svého činu, ale zcela moderně a existencialisticky vnímá pouze absurditu zlé náhody. Tragický hrdina trpí hrůzou z pocitu viny, kdežto romantický hrdina pocitem absurdity z nešťastné náhody. Václav Černý ve svých úvahách o existencialismu velmi jasně poznámeneal, že existencialismus je pokračováním romantismu v moderní podobě.

Také z náboženského a etického hlediska jsou Vilémovy předsmrtné meditace neodpuštělné, jelikož Vilém nečiní žádné pokání. Nemůže existovat odpuštění tam, kde neexistuje vědomí viny. Vilém je tak z náboženského hlediska hoden zatracení a v tom smyslu není hrdinou tragickým, jelikož podle Aristotelovy charakteristiky z jeho *Poetiky* nesmí být tragický hrdina ani zcela dobrý ani zcela zlý, a tudíž v případě světce či zloducha nemůže dojít k identifikaci s postavou a jejím osudem a k prožití

katarze. Ovšem Vilém je vykreslen právě tak, že s ním není možné soucítit. Je zcela uvězněn ve svém romantickém já, ve svém sobeckém egoismu, a to není nic jiného než pýcha, která předchází všemu hříchu a implikuje zatracení. Vilémovy meditace jsou sice srdcervoucí, ale nejsou přijatelné, protože jsou neetické. Vilém není schopen zřeknout se svého já, není schopen pokory a přijetí pocitu viny. A proto není hoden odpuštění.

Na jiném místě *Máje* čteme: „Ach v zemi krásnou, zemi milovanou, / v kolébku svou i hrob svůj, matku svou, / v vlast' jedinou i v dědictví mu danou, / v šírou tu zemi, zemi jedinou, / v matku svou, v matku svou, krev syna teče po ní.“ Avšak tímto synem je zločinec, loupežník a otcovrah. Nalézáme zde zcela moderní pojetí viny, kdy se etika zaměňuje za psychologii. Zlo se psychologizuje a vysvětluje. Vilém se stal loupežníkem, protože byl svým otcem vyhnán z domu, takže za to vlastně může otec, a nikoli syn. Jenomže kolik synů bylo vyhnáno z domu a nestali se z nich loupežníci! Podobně je vysvětlována a tím i omlouvána Vilémova otcovražda. Byla to náhoda, Vilém se pouze mstil za svoji svedenou milenkou. Jenomže stále je to zločin, třebaže zločin z vášně. Vilém je klasický představitel romantického ušlechtilého zločince, který přežívá do moderní doby, kde dochází k jeho rozšíření v postavách kladných neetických hrdinů (lupičů, cizoložníků, lhářů i vrahů).

To, co se Šaldovi před sto lety jevilo jako vpravdě revoluční vzdor proti „biedermaierovskému“ maloměšťáctví a pokrytectví (viz jeho pronikavá studie z roku 1936 „Mácha snivec a buřič“), se dnes po děsivých hrůzách nihilistického dvacátého století, kdy amorální „romantičtí“ titánové mají na svědomí hekatombu mrtvých a kdy se hrdinové filmu *Pulp Fiction* stávají téměř každodenní televizní realitou, jeví v poněkud jiném světle. Básník identifikující se s vrahem, ba otcovrahem by nás dnes myslím po právu vyděsil.

Cituji z uvedené Šaldovy studie: „Máchova báseň je svou koncepcí rozhodně subjektivní, ano víc, přímo subjektivistická: na konci básně ztotožňuje se básník s vrahem, a napovídá tím, že celý ten vnější děj je jen symbol jeho vnitřních procesů, stejně destruktivních. Proto se bouřili jeho kritikové. Cítili všichni, že je Mácha vyháněn z idyly, že je rušitel iluzí, že zrak jeho je ozbrojen vůlí k pravdě, hotový nemilosrdně sondovat rány společnosti.“ Ovšem to, co před sto, sto padesáti lety provokovalo nebo mělo provo-

kovat maloměšťáky, dnes už neplatí. Thomas Mann vyhlásil ve své stejnojmenné eseji konec měšťanské epochy, a spolu s ní vzaly za své i tradiční měšťanské hodnoty a ctnosti. „Svět včerejška“ Stefana Zweiga zahynul v zákopech první světové války a nihilismus, který byl v devatenáctém století záležitostí romantického titanismu několika málo výjimečných jedinců (anarchistických revolucionářů, spisovatelů a filosofů), kteří vědomě i nevědomě prorokovali nihilismu budoucnost, se ve dvacátém století stal prožívanou přítomností, obecně sdílenou realitou celé naší společnosti. Dvacáté století je vsutku stoletím nihilismu.

Dnes už není koho ani co provokovat. Dnes už Vilémové ani jejich tvůrci nikoho nepobuřují, neboť neexistují žádné tradiční hodnoty. To, co romantikové prožívali a mysleli ještě smrtelně vážně, a to, jak poetisté či surrealisté oživovali zázračno prostřednictvím estetizace všedního dne, tedy to, co provokovalo maloměšťáckou buržoazii, dnes už nikoho ze židle nezdvihá. Vilémové jsou dnes všude kolem nás a samozřejmě v nás. Nihilismus nás prostoupil až do morku kostí. Mácha prorocky nazřel a geniálně básnicky ztvárnil to, co přesahovalo jeho dobu a co se mělo teprve stát.

Máchovy vilémovské meditace, jejichž doplnění nalézáme v jeho dopisech a zápiscích, lze přirovnat k temné noci duše mystiků. Ono umanuté zaobíraní se ničím jednak zcela odpovídá úvahám pozdějších existencionalistů a jednak se podobá mystické fázi v individuálním procesu sebeuvědomění a seberealizace, jak je popisují mystikové všech dob a jak to moderním jazykem psychologie popsal Jung. Mácha se, stejně jako později Rimbaud, záměrně vrhá do infernální temnoty, vyhledává děsivá místa, náměty a vize. Zcela jistě zde jako všichni velcí a opravdoví básníci intuitivně cítí orfické prvky, které zasvěcují do poezie. Nicméně vystoupit do vyšších duchovních sfér, což v sobě zahrnuje i uvědomění si mravního řádu světa, znamená zřeknout se svého egoismu, zemřít a znovu se narodit, jak to mistrně popsal Goethe ve své slavné básni ze *Západovýchodního divánu*: „A jestli toho nepoznáš: / ‚Zemři, by ses zrodil‘ - / na té tmavé zemi máš / cizincův jen podíl.“ Mistrně proto, že sám temnou nocí duše šťastně prošel. Mácha ovšem zůstal jako mnozí jiní romantikové a po nich téměř všichni existencionalisté cizincem a z mystického hlediska tak ustrnul v temné noci, neprošel individuálním procesem mystické smrti a znovuzrození.

Ano, Vilém je ušlechtilým zločincem po vzoru Byronových hrdinů, tedy plodem onoho hrozného byronismu, o kterém se zmiňuje Čelakovský v dopisu uvedeném v záhlaví tohoto textu. „Hrozného“ byronismu, který tak moudře prohlédl Goethe. V tom smyslu byl pak Vilém právem odmítnut, protože jako hrdina je opravdu hrozný, totiž neetický. A jako takový je vlastně odmítán doposud, a opět právem, zatímco *Máj* je přijímán především jako geniální a nedostižné básnické zobrazení probouzející se jarní přírody, ačkoli toto líčení přírody je jen jednou složkou celé básně. Druhou je onen nepřijatelný metafyzicko-etický nihilismus Viléma i jeho autora.

Mácha se v *Máji* pokusil o jakousi romantickou podobu tragédie, ale nedotáhl ji do konce. Vilém, jak je vykreslen, nesplňuje kritéria tragického hrdiny. Měl se správně v hrobce oslepit a rvát si vlasy, ale nikoli nad tím, že zítra už nebude, ale nad tím, že spáchal ohavný a odsouzeníhodný čin. Pak by se stal tragickým hrdinou a byl by hoden soucitu, odpuštění a usmíření. A *Máj* by se stal básnickou tragédií nebo tragickou básní po vzoru Goethových tragédií zpracovávajících antické náměty, o kterých Schopenhauer prohlásil, že jsou lepší a hlubší, než jejich antické předlohy. Ale nestalo se tak, snad pro Máchovo přílišné mládí, a *Máj* zůstává veledílem romantického nihilismu a existencialismu, zakládající a nepřekonatelnou básní české poezie.

NEVSTOUPÍŠ SEDMKRÁT DO STEJNÉ ŘEKY

Příběhy samotářského hypochondra s trefným příjmením Krtek, čelícího životním prohrám se suchým anglickým humorem, neúprosně dospěly k dalšímu, už sedmému pokračování, nazvanému *Ztracené deníky*. Tentokrát se autorka rozhodla zaplnit mezeru dosud zející v Adrianově životopise na přelomu milénia. Člověk by si tuto absenci mohl vysvětlit tím, že se hrdinovi v dané době nic zajímavého nestalo – a opravdu ne, bohužel dnešní Townsendové to ve vydání nové knihy nezabrání.

Když se v roce tuším 1987 objevil v tehdejší Sedmičce pionýrů úryvek o výletu do Britského muzea, vzbudil nevídané nadšení školáků a zděšení rodičů. Od té doby však provokativnost vyčpěla a zapadla do pohodlného mainstreamu.

Z pubescenta potouchle glosujícího dětinské chování dospělých se stal outsider středního věku, neúspěšný spisovatel a nezaměstnaný svobodný otec se dvěma syny ve vlastní péči. Už se nemáme smát s Adrianem, ale spíše Adrianovi samotnému a jeho neschopnosti zorientovat se ve světě, kde hodnotu člověka určuje to, jak vypadá a co si kupuje. S Adrianovými příběhy jsem vyrůstal – ačkoli jsem o pár let mladší, zpoždění českého vydání za anglickým tento rozdíl zhruba vyrovnalo – takže nebyl problém mu fandit, když odmlouval rodičům a učitelům, trápil se kvůli nešťastné lásce nebo si utahoval z královské svatby. Současný Adrian ale pozbyl původní naivitu a přibylo mu nesympatických rysů. Townsendová ho líčí jako typického maloměšťáka plného předsudků a snobismu, frustrovaného tím, že stále nemůže dosáhnout středostavovského životního standardu. To, že by bylo možné spokojeně existovat i mimo konzumní společnost, autorku jaksi ani nenapadne.

Podobně jako v případě Kingsleyho Amise se ukazuje, že satirikovi komerční úspěch škodí. Nové příběhy Adriana Molea prozrazují ubývání nápadů a nárůst konformity. Stereotypním zdrojem humoru jsou sex a peníze, přesněji řečeno ti, kteří dotyčné komodity nemají: *Když Santa přistál s vousy nakřivo a červeným oblekem zkrouceným od postroje, William křikl: „Santo, doneseš mi k Vánocům PlayStation 2?“ Santa odpověděl: „To víš, že donesu, chlapče.“ Byl bych toho pitomce zabil. Kde mám vzít peníze na PlayStation? Stojí dvě stě liber. A krom toho stejně nejsou k sehnání. Mám říct Williamovi pravdu a informovat ho, že ten sestupující Santa byl ve skutečnosti postarší člen leicesterského klubu horolezců?* Objevují se motivy už dříve použité, jako román odehrávající se v pravěku, i doslovně převzaté celé pasáže předchozích knih, např. básně o princezně Dianě či o exkrementech švábů (v dřívějším překladu škvorů). Nová překladatelka, která vystřídala Helenu Hartlovou, mimochodem stále více termínů ponechává v originále. Také to je posun, který kouzlu Adrianových příběhů neprospívá: zatímco v osmdesátých letech byly pro nás britské reálie exotické a mnohdy i záviděníhodné (např. strážník normalizačních vývařoven jen těžko chápal hrdinovo rozladění nad tím, že mu ve školní jídelně stále servírují hamburgery a hranolky), dnes jsme součástí globální vesnice, jejichž pravidlům se musíme stále přizpůsobovat, ačkoli nás to už dávno nebaví, neboť jsme odsouzeni od role chudého příbuzného.

Existuje jakási suma názorů a výrazů, které se od současného člověka očekávají, aby nebyl podezřelý. K tomu přistupuje britská tradice doživotně člověka zaškatulkovat podle adresy trvalého bydliště nebo značky automobilu (tento trend však česká společnost začíná zdatně dohánět).

Předností Sue Townsendové bylo vždy propojování osudů jejích hrdinů s aktuální atmosférou ve společnosti. Také v nejnovější knize je zmíněna např. megalomanská stavba Millenium Dome nebo proces s Jeffreyem Archerem: s více než desetiletým odstupem se nám doba, kdy největším problémem lidstva byl mediální rozruch kolem nemoci šílených krav, jeví skoro idylická. Jenže se kamsi vytratil někdejší nadhled a neustále opakovaná jména celebrit spíše slouží jako šiboleť potvrzující příslušnost k zasvěcencům.

Jednou z postav knihy je tentokrát i sama autorka, nakonec je z toho však pouze jednostránková epizoda dokumentující Adrianovu zahořklost vůči literárnímu establishmentu, do něhož se mu stále nedaří proniknout. Ostatně i další slibné motivy, jako je cesta s pubertálním synem do Paříže nebo lesbické vzplanutí hrdinovy matky, autorka utne dřív, než se stačí nějak komicky rozvinout; vnucuje se dojem, že Townsendovou už to psaní nebaví a jen rutinně vrší na sebe vzájemně nesouvisející epizody inspirované tím, o čem se právě píše v novinách. Možná by si mohla vzpomenout na Bachtina: skutečný smích vzniká z porušování pravidel, nikoli z povýšenosti nad těmi, kdo nedokáží pravidla dodržovat tak pěkně jako my.

Jakub Grombář

Sue Townsendová: Ztracené deníky Adriana Molea 1999-2001, přeložila Veronika Volhejnová, Mladá fronta, Praha 2010

JSTE NA DNĚ?

Minulý rok konečně spatřila světlo světa dlouho očekávaná nová sbírka kontroverzního básníka J. H. Krchovského. Čtenáři, kteří autora velice dobře znají, doufají, že v knize najdou přesně to, co vždycky, naopak skeptičtější recenzenti by raději viděli konečně něco nového. Sen se splní oběma stranám, neboť každý může doplatit k jiné části, jinému dnu. *Dvojité dno* (Host) nabízí útěchu pro všechny.

Nové poprvé

První, co je relativně nové, je autorova fotografie na obálce. Ne že by předtím žádnou

nepoužíval, naopak. Nalezneme zde tradiční stylizovanou fotografii, která zaběhnutě doprovází fenomén „J. H. Krchovský“. Avšak něco je zde jinak – autor je vyfocen zády. To mi připomíná jeden z motivů Krchovského – zrcadlo. Nabízí se nám tedy zrcadlový pohled, obrácený. Můžeme přemýšlet, zdali je to nějaký klíč k interpretaci knihy. Možná, že ano. Že by se autor obracel zády k zažitým konvencím sebe sama?

Důvěrně známé

Další Krchovského sbírka s sebou zákonitě musí přinést něco z jeho tradiční dekadentní poetiky, neboť autor má už své koleje dobře zajeté. Znovu čteme básně v pravidelném rytmu, protkává nás sebeironicko-sarkastická rovina Krchovského vnímání, znovu přemýšlíme nad tím, v jaké dimenzi bytí se vlastně nachází lyrický subjekt. Dostáváme často indicie různé, avšak točící se neustále kolem smrti. Bud' těsně před ní: „*Budu tě milovat do konce života! / asi tak ještě čtvrt hodiny tudíž*“ (s. 33), nebo po ní: „*Záruční doba je snad do dvou roků? / a slečně za pultem něk škube v oku / zažloutlý paragon žmoulá, už brečí... / chci boty do rakve (po roce) menší*“ (s. 69), nebo v tu chvíli, která je pro čtenáře asi nejpoutavější, tedy někde uprostřed mezi živými mrtvými: „*oči se přivřely... - Čeho se bojíte? / dno mého života je přece dvojité*“ (s. 15).

Jak už jsme zvyklí, vlna existenciálního filozofování ale také často nabývá v básních na působivost prostřednictvím zdánlivého odvedení pozornosti jinam, do úderné nebojácné a zlehčující, avšak tvrdé pointy: „*Až zbavím duši obtížného těla / vzlétne jak anděl, čistá, odhmotnělá... / až zbavím tělo obtížného ducha / jediná kunda nezůstane suchá*“ (s. 25).

Pojetí groteskního světa, v němž se lyrický subjekt nachází, světa nelítostného a jedinečného, popisuje autor skrze, pro něho už tradiční, černý humor: „*gumová panna, co mám tady / bude mít zjara se mnou mladý*“ (s. 27).

Najdeme i obvyklé pozastavování u vlastní osoby, hodnotící sebepojetí: „*Oděna akorát do husí kůže / chvěje se šeptajíc: „Ne, ano, ne!“ / vidí snad poprvé nahého muže? / ne, vidí poprvé nahého mne*“ (s. 31). V souvislosti s tímto je opět připomínán nezadržitelný tok času, který má na lyrický subjekt tíživý dopad: „*žít jsem se ještě nenaučil / a už se učím umírat // To byla moje abeceda / že přichází hned po „A“ „Zet“ / když jsem se k prvním krůčkům zvedal / už jsem se učil odcházet*“ (s. 13).

Nové podruhé

Malou předzvěst přináší ostatně už úvodní

slova sbírky, objevující se zde na místě motto: „Život je na hovno a láska na prd / jak už řek myslim že Jaroslav Seifert“ (s. 11). Do Krchovského poetiky se vkrádá poměrně nový motiv: láska. Nově a výrazně působí právě proto, že láska je zde v čisté podobě. Zároveň vystupuje zřetelně na povrch právě díky závislosti na svém drsném okolí: „Chybíš mi... Ano ty / dům plný prázdnoty / plný mých povzdechů / od sklepa po střechu // Dům plný neklidu / z něhož už nevyjdu / až napřed nohama / a se mnou touha má“ (s. 26). Milostné rozněžnění se autor snaží maskovat vulgarismy, což bohužel někdy vede ke zbytečné trivializaci: „Sbohem a obojek, líbá tvůj kastrát / měl jsem tě příliš rád... Sbohem a nasrat! (...) // Sbohem a náhubek, když tedy košem / poprvé v životě... Sbohem je po všem / moc jsem tě miloval! Právě až příliš / že samou láskou nic... Tak si ji vyliž!“ (s. 20).

Nemusíme se tedy bát, že by byl autor snad nějak sentimentální, jeho lehký cynismus totiž nezná mezí. Jsou-li skeptičtí recenzenti už unavení Krchovského poetikou, nejspíše nepostřehli, že nemá moc konkurentů. Básnířka úzká stylizace nudu rozhodně nepřináší, málokterý autor by si s tak „jednosměrným“ zaměřením dokázal poradit, kdežto Krchovský se hřeje na výsluní. Opakovaně nám dokazuje, že ještě má co říct.

Jste-li na dně, přečtěte si Krchovského. Třeba vás to probere z mrtvých.

Michèle Baladránová

BLUE TRAIN OD PETRA KRÁLE

Medové kuželky, to je jazz s pořádně dlouhým sólem. Kniha vyšla v nakladatelství Pulchra (2011) a její přebal je v barvě medu. Jedná se o prózu, mohli bychom říct, experimentální, jež se blíží linhartovskému typu psaní. Spolu s vykutáleným „saxofonistou“ vyrazíte na trať možného příběhu. Jeho vztah k realitě je však choulostivý. Skutečnost je velmi vratká a nespolehlivá, nic není definitivní. A tak je nutné zachytit alespoň kouzlo momentální chvíle nebo stín nové možnosti. To vyžaduje postřeh a schopnost improvizace, které mu nechybí. Je svědkem překvapivých skutečností, které se náhle vynoří ze stárnoucího světa. Zajímá ho, co se děje „za oponou jeviště, na kterém hraje“ a uspokojuje to, že nic není takové, jak se na první pohled jeví a že je tu pořád ještě spousta chvil, které předčí očekávání - třeba náhlý potlesk uprostřed jeho

sóla. Připravte se ale na to, že pokud chcete jeho proudu sekundovat, musíte být trpěliví a minimálně stejně zvědaví. Nesnažte se *Medové kuželky* sfouknout za jeden večer, nechte je ve vás rezonovat, otvírejte je často, šátrejte ve skulinách vaší vlastní reality, jinak vás tato skladba, která je vlastně celá o nemožnosti napsat román – nejen proto, že vše už bylo napsáno – utahá. On jazz přece vyžaduje aktivní účast i od posluchačů, jinak nefunguje.

Nečekejte hrdiny ani zápletky. Královo spisovatelské alter ego o nich ví své. „*Kam dohlédneme, hrají lidé pouze v nepodařených zápletkách, neúplných a špatně vedených, potlačených v zárodku, koktavých.*“ Pokud to vypadá, že už se přece jen objevil vhodný kandidát na hrdinu, je tady další problém. Je skutečně ten pravý, když je rozpoznatelný pouze na své scéně, jako onen lékař, kterého mimo ordinaci stěží poznáme? „Spisovatel“ si není jist a tak ho nechá jít. Samozřejmě, že strategie tohoto psaní není zas tak složitá. Už pouhá zmínka o onom lékaři potvrzuje jeho důležitost. Je to částka vytvářející obraz světa, v němž se „spisovatel“ pohybuje a ve kterém může být zápletkou smích v nevhodnou chvíli či to, že vám spadne na hlavu střešní taška.

Základní myšlenkou knihy je to, že neexistuje nikdy správná postava ani zápletka. V tom spočívá velká svoboda. „Nejde o vnější změnu místa, ale o to vnitřní přemístění, jež uvede do pohybu skutečnost v nás.“ Toto „hledání příběhu“ je tak pouhá záminka pro nahlížení do mezer světa, objevování jeho a svých možností a sugestivního předkládání vlastně viděné reality čtenáři. „*Možnosti života na střeších jsou zvlášť rozsáhlé. Aspoň se zdá.*“ V rozsahu možností zůstává toto „budoucí dílo“ také proto, že ani sám „spisovatel“ nezná své šance a poslání. „*Ráno kolem ovšem bezedně mlčí o tom, jaké bych ve světě mohl mít poslání; ať v sobě i kolem sebe šátrám sebevíc, nenahmatám nic solidního ani na straně revoluce a barikád, ani na straně hebčích met a kót, které se ztékají v posteli, lásky nebo věšteckého spánku.*“

Náš mystifikátor, básník a jazzman v jednom, si je vědom vlastní nemožnosti příběhu. Přesněji, příběhu, který by svět nějak uchopil nebo dokonce pochopil. Svět tu totiž není proto, aby byl chápán. Je to scéna, jeviště, na kterém hraje každý tak, jak to umí, neumí nebo tak, jak se mu to zrovna hodí. „*Prožít celý souvislý – i patřičně zauzlený – příběh, tlustý román nebo ales-*

poň solidní povídku, je dáno málokomu, jedni se točí dokola v téže epizodě bez vyústění, druzí se bez varování propadnou rovnou do finále.“ Hrdinou, přesněji, hrdinou chvíle, se tak může stát třeba majitel schnoucích hadů. Vlastní psaní je v *Medových kuželkách* akt osvobozující. „Nakonec to nebude tak zlé, být spisovatelem. Hlavní je moci knihu kdykoli odkopnout do kouta a nechat postavy, ať si pomohou z bryndy, jak umí“. Hlavní zápletkou je tedy absurdita, zvláštnosti, komika, krása i melancholie jednoho představení.

Svoboda se projevuje i v otevřeném prostoru, po kterém své hrdiny, coby naznačené siluety přesouvá. S lehkostí plují po Praze a Paříži, přičemž občas je nadzvednuta opona New Yorku. Pravda je, že místy vplujete do monotónnosti. Mnohdy dochází na základě asociací, myšlenkovém a řečovém proudu k přehušťování textu a přelidňování onoho jeviště. Možnosti této poetiky zkrátka nejsou neomezené, místy působí text nezřetelně a rozmazaně. To je právě ono dlouhé sólo, ve kterém jazzman variuje, improvizuje a někdy tím značně pokouší čtenářovu, chcete - li posluchačovu trpělivost. Dráhy situací a motivy posouvá s vytrvalostí maratonového běžce.

Když ale vytrváte, dají vám *Medové kuželky* radost, lehkost a požitek z vytříbeného jazyka a poskytnou dozvuk. Pokud to bude vaše první kniha od Petra Krále, nabídne vám v kontextu české literatury jiný úhel pohledu na realitu a specifické vidění a myšlení. Ty poučenější z vás, kteří jeho knihy znáte, některé motivy a styl zas tak nepřekvapí. (Paradox je ten, že tato kniha byla rozepsána daleko dříve, než mnohé básně a prózy vydané za poslední roky. Tato próza byla načrtnuta už v roce 1973, ale dopsána až v roce 2008.) *Medové kuželky* jsou však i přes jistou důvěrnou známost v lecčems jiné. Jsou bezstarostné, lehkovážné a tak nějak přívětivé. Medové světlo z kuželek (lahví calvadosu vyrovnaných na policích v útěšném baru), je měkké a teplé, schází mu jistá ostrost charakteristická například pro *Základní pojmy*, které považuji za myšlenkový a jazykový vrchol Králové prozaické tvorby. Z *Medových kuželek* ve vás zbyde pocit radosti. Radosti z knihy, při jejímž čtení máte možnost zapojit všechny smysly a znovu objevovat. A co je nejdůležitější. Ta radost je trvalá. Roste. Kniha má tu příjemnou vlastnost, že se ji neobáváte otevřít znovu.

Zuzana Kůrová

